

Policy

Konstpolicy för Oskarshamns kommun

Konstpolicy för Oskarshamns kommun

Ansvarig för dokumentet: Kulturchef

Omfattar: Oskarshamns kommun

Informationsklass: Öppen

Publicering: Författningssamling

Beslutsinstans: Kommunfullmäktige

Fastställd: 2015-04-13, § 60

Reviderad: Senast reviderad av kommunfullmäktige 2022-02-14, § 7

Gäller från och med: 2022-02-14

Giltighetstid: Tillsvidare

Diarienummer: KS 2021/000697

Innehållsförteckning

Konstpolicy för Oskarshamns kommun	1
Inledning och syfte	4
Styrande dokument, principer och definitioner.....	4
Lokala styrande dokument	4
Gestaltad Livsmiljö	5
Barnkonventionen	5
Museilagen	6
Armlängds avstånd	6
Upphovsrätt.....	6
Det offentliga rummet.....	6
Den offentliga konsten	7
Offentlig fast och lös konst	7
Definition av konst och värdeföremål	7
Samlingar av konst och värdeföremål.....	8
Döderhultarsamlingen	8
Kulturhistoriska samlingen	8
Bildarkivet.....	8
Konstsamlingen.....	8
Politisk organisation och uppgiftsfördelning	8

Inledning och syfte

Konst har en viktig roll i det offentliga rummet. Den kan göra en plats attraktiv samt skapa tänkvärda upplevelser för människor, den kan även skapa glädje och trivsel. Konsten kan bidra till ökat välbefinnande, livskvalitet och vara hälsobefrämjande både i det offentliga rummet och på arbetsplatser. Konsten kan väcka eftertanke och beröra, den kan även lugna.

Det är viktigt att konst och värdeföremål synliggörs och görs tillgängliga samt att samlingarna hålls levande. Genom mångfald, god tillgänglighet och attraktivitet bidrar konsten till utveckling och tillväxt för individ och samhälle.

Konsten ska vara en naturlig del av den bild som Oskarshamns kommun förmedlar och den ska vara en del av det offentliga samtalet, som en part i demokratin och kommunens demokratiska processer. Konsten ger energi och ett vitalt konstliv ska aktivt medverka till kommunens utveckling och tillväxt och att Oskarshamns kommun är attraktiv för boende, besökare och näringsliv. Konsten ska vara fri. Konsten kan spegla historiska och kulturella dimensioner samt bygga broar mellan människor med olika kulturell bakgrund.

Konstnärlig gestaltning (konstnärlig utsmyckning) i offentliga miljöer ska samspela med sin omgivning och följa principen om mångfald och kvalitet samt konstverk i olika tekniker på ett sätt som skapar socialt och miljömässigt hållbara offentliga miljöer med god tillgänglighet och estetik.

En god förvaltning med välvårdad och tillgänglig konst gör kommunens konstnärliga gestaltning (konstnärliga utsmyckning) i offentliga miljöer och samlingar av konst och värdeföremål attraktiva för allmänheten och signalerar tydligt att konsten är viktig och betydelsefull, för vår historia och vår framtid.

Som ett led i att skapa en attraktiv plats vill Oskarshamns kommun påtagligt öka mängden offentlig konst och främja dess bevarande, exponering och mångfald för att i än högre grad kunna bidra till en övergripande utvecklingsstrategi som stärker kommunens identitet och livsmiljö för ett gott liv.

Styrande dokument, principer och definitioner

Lokala styrande dokument

Konstpolicyen för Oskarshamns kommun är beslutad av kommunfullmäktige och innehåller beskrivningar av kommunens önskade konstklimat, viljeinriktning och vägledande principer för att åstadkomma det. Den utgår ifrån Region Kalmars politiskt antagna ”Policy och riktlinjer för offentlig konst – En del av gestaltad livsmiljö i Kalmar län”, som är länets gemensamma mål för offentlig konst. Vidare syftar den till att på en övergripande nivå klargöra kommunens organisation för offentlig konst. Policyen kompletteras av Riktlinjer för förvaltning av offentlig konst i Oskarshamns kommun som beslutas av bildningsnämnden. Riktlinjerna utgör ett stöd och ska förtydliga ytterligare kring organisation, samverkan och förvaltning. Vid frågor som rör offentlig konst ska policyen och riktlinjerna tillämpas av kommunstyrelsen och alla nämnder samt förvaltningar.

Följande områden ingår i bildningsnämndens riktlinjer för förvaltning av offentlig konst i Oskarshamns kommun:

- Organisation och samverkan
- Inköp av konst
- Konstnärlig gestaltning (konstnärlig utsmyckning) i offentliga miljöer och enprocentregeln
- Ansökan om externa bidrag till offentlig konst (från Boverket, Statens konstråd och Kulturrådet)
- Avtal och upphandling
- Gåvor och donationer
- Registrering och inventering av konst
- Underhåll, gallring, inventering och förvaring
- Utlåning och förflyttning av konst
- Stöld och skadegörelse
- Upphovsrätt, konst på nätet och bildupphovsrättsavtal (BUS-avtal)
- Medverkans- och utställningsavtal (MU-avtal)

Översiktsplanen utgör ett viktigt strategiskt styrdokument även i konsthänseende, då den uttrycker kommunens vilja och övergripande mål för den långsiktiga utvecklingen av Oskarshamns kommun. Översiktsplanen skapar förutsättningar till att fler ska kunna bo, arbeta och besöka vår kommun. I översiktsplanen skisseras vår framtida livsmiljö och möjliggör en omgivning som är god att växa upp, leva och åldras i. I förslag till ny Översiktsplan för Oskarshamns kommun 2030 finns kommunens övergripande viljeinriktningar beskrivna för bland annat den gestaltade livsmiljön och barns delaktighet i utformningen av det offentliga rummet.

Stadsmiljöprogrammet är ett av de styrande dokument som handlar om utformningen av det offentliga rummet i Oskarshamns centrum.

Finansieringen av konstnärlig gestaltning (konstnärlig utsmyckning) via enprocentregeln finns reglerat i kommunens investeringspolicy.

Gestaltad Livsmiljö

Oskarshamns kommun ska sträva efter att vara en attraktiv kommun för alla sina invånare och samtidigt locka till sig nya invånare, besökare och turister. Konsten ska därför vara en naturlig del av hela Oskarshamns kommun och interageras med stadsplanering och byggnationer. Härvid ska målen i Sveriges arkitekturpolitiska program Gestaltad Livsmiljö beaktas genom att arkitektur, form och design involveras i samhälls- och byggprocesser och tillåts bidra med kunskap och konstformernas egenvärden.

Barnkonventionen

Barnkonventionen syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Bland annat ska det i alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas

vad som bedöms vara barnets bästa. Sverige ratificerade barnkonventionen utan reservationer 1990. Från och med den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag.

Barnkonventionen knyter an till Gestaltad Livsmiljö som realiserar de behov som vi människor har på den fysiska miljön. Ur ett samhällsperspektiv är värdet av att skapa, forma och vårda de miljöer som barn och unga vistas i omätbart. Genom att respektera och involvera barn och unga, ge dem förutsättningar att påverka sin omgivning i samverkan med konstnärer och planerare, kan kommunen och samhället medverka till en god uppväxt för många.

Museilagen

Museilagen omfattar kommunala museer och slår fast att museerna ska bidra till samhället och dess utveckling samt att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Ett museum i offentlig regi ska vara kunskapsbaserat, allsidigt och öppet, tillgängligt och anpassat till användarnas förutsättningar.

Armlängds avstånd

Principen om ”armlängds avstånd” handlar om demokrati och yttrandefrihet, om konstnärlig kvalitet och förtroende för profession och kunskap. ”Armlängds avstånd” bygger på relationen mellan anslagsgivare och utförare. Det innebär att huvudmannen eller den som ska köpa konst beslutar om mål, riktlinjer och ekonomiska ramar och överlåter konstnärliga och kvalitativa bedömningar åt professionen.

Upphovsrätt

Upphovsrätten skyddar konstnärers och skapande upphovspersoners rättigheter att bestämma över sina verk. Framställningar i tal eller skrift, datorprogram, databaser,

musikaliska och sceniska verk, bildkonstverk, byggnadskonst, brukskonst är skyddade genom upphovsrättslagen. Verket ska visa originalitet eller individuell särprägel som ett resultat av upphovspersonens personliga skapande. Upphovsrätten regleras i upphovsrättslagen (1960:729). Kompletterande bestämmelser finns i upphovsrättsförordningen (1993:1212) och internationella upphovsrättsförordningen (1994:193). Upphovsrättslagens regler gäller för såväl analog som digital användning. Det innebär att om en bild ska återges i tryck eller på nätet måste upphovspersonen ge sitt tillstånd.

Det offentliga rummet

Det offentliga rummet utgörs av bebyggelsen där allmänheten har tillträde ute och inomhus. Dit räknas gator, torg och parker samt utrymmen i allmänna lokaler, allmänna kommunikationer och lokaler för skola, vård och viss omsorg. De politiska församlingarna i Oskarshamns kommun ansvarar för kommunens offentliga rum, både för delen och helheten i samhällsbyggnaden. Ett hållbart gestaltat samhälle präglas av att människor kan både bo och leva liv med god hälsa och hög livskvalitet. Hållbart gestaltade samhällen är jämställda och tillgängliga för alla, skapar social tillit och erbjuder attraktiva mötesplatser.

Den offentliga konsten

Offentlig konst kan definieras som ”konstverk avsedda för och ofta utförda direkt i miljöer där allmänheten regelmässigt har tillträde”. Konst i det offentliga rummet är enkelt uttryckt all konst som är placerad i vår gemensamma miljö. Offentlig konst är konstverk som ägs av staten, region eller kommunen och har bekostats av gemensamma skattemedel. Offentlig konst klassas som en del av det moderna kulturarvet och ska förvaltas i enlighet med Riksantikvarieämbetets riktlinjer. Kulturarv omfattar alla materiella och immateriella uttryck av mänsklig aktivitet genom tiderna. Uttrycket kan vara historiska spår, objekt eller företeelser – men även idéer och perspektiv. Riksantikvarieämbetet är den nationella myndighet i Sverige som leder och stöder arbetet med att bevara, använda och utveckla kulturarvet.

Den offentliga konsten tillhör alla och är inte i privat ägo. I det offentliga rummet kan även privata konstverk förekomma men ägs då av till exempel fastighetsbolag, byggföretag, föreningar eller stiftelser. Verken är företrädesvis placerade på offentliga platser i parker eller på torg.

Offentlig konst omfattar även plats specifika målningar, skulpturer och installationer inomhus i lokaler och byggnader med offentlig verksamhet. Verken ska hålla under lång tid i en förutbestämd miljö, därför är det viktigt att den konstnärliga kvalitén, uttrycket och tekniken är hög och är utförd speciellt för den plats där den ska placeras.

Offentlig fast och lös konst

Offentlig konst som är byggnads- eller fastighetsanknuten, vilket innebär att den är producerad på beställning, integrerad i arkitekturen i en byggnad, miljö eller på en specifik plats, betecknas även som ”fast konst”. I denna policy och i bildningsnämndens riktlinjer för förvaltning av offentlig konst, avses med fast konst även flyttbar offentlig konst som är projekterad/beställd och designad för en specifik plats eller lokal, oavsett om den har tillkommit vid byggnationen eller är fristående och har tillförts den specifika miljön eller fastigheten senare. Vid all offentlig byggnation ska en procentregeln tillämpas för investering i fast konstnärlig gestaltning (konstnärlig utsmyckning) i offentliga miljöer, i enlighet med kommunens investeringspolicy.

Ett annat begrepp är ”lös konst” vilket avser att verken går att flytta och inte är bundna till en specifik byggnad, miljö eller plats såsom fast konst är. Varierande tekniker som måleri, skulptur, grafik, fotografi, rörlig bild, installationer och även konceptuell, idébaserad konst hör till lös konst.

Definition av konst och värdeföremål

Nedan definieras vad som avses med konst och värdeföremål i denna policy. Varje konstverk och föremål bedöms var för sig enligt nedanstående.

Med konst avses här målning, fotografi, skulptur, textil eller annat verk som tillkommit genom en konstnärlig process och uppnått verkshöjd, det vill säga nivå av konstnärlig originalitet.

Med värdeföremål avses här antika möbler, väggklockor, ljuskronor, kläder eller liknande. För att definieras som ett värdeföremål ska föremålet inneha ett kulturhistoriskt värde eller ha en stark anknytning till Oskarshamns kommun.

Samlingar av konst och värdeföremål

Det finns fyra huvudsamlingar som förvaltas av Oskarshamns kommun, dessa är:

Döderhultarsamlingen

Döderhultarsamlingen innefattar museet med av kommunen ägda originalskulpturer samt reproduktioner, föremål, teckningar och arkivmaterial.

Kulturhistoriska samlingen

Kulturhistoriska samlingen innefattar Fredriksbergs herrgårds alla inventarier, föremål från Bomans fanerfabrik samt övriga artefakter med konstaterat kulturhistoriskt värde.

Bildarkivet

Bildarkivet innefattar en visuell dokumentation över stadens historia och de människor som levde här. I dagsläget innefattar arkivet cirka 15 000 bilder. Bildarkivet ska upprätthållas som en del av kommunens kulturarv.

Konstsamlingen

Kommunens konstsamling innefattar all den konst som har köpts in till kommunen, samt gåvor och donationer. Samlingen innehåller för närvarande cirka 3 000 verk. Konstsamlingen består till största delen av lös konst. I samlingen ingår även fast offentlig utsmyckning.

Politisk organisation och uppgiftsfördelning

Bildningsnämnden är kommunens organ för förverkligande av kommunens kulturpolitiska ambitioner. Nämnden har till uppgift att ansvara för den kommunala kulturverksamheten innefattande såväl verksamhet i egen regi som stöd till annan kulturverksamhet i kommunen. Bildningsnämnden har det övergripande ansvaret för kommunens konst- och värdeföremålshantering. För att bildningsnämnden ska kunna fullgöra detta ansvar ska kommunstyrelsen och de andra nämnderna medverka till att bildningsnämnden i ett tidigt skede får information om sådant som rör den offentliga konsten i kommunen.

Bildningsnämnden ansvarar för förvaltning av lös konst och värdeföremål i kommunens samlingar och för förvaltning av fast konst vid anläggningen Arena Oskarshamn. I detta ansvar ingår beställansvar för utförandet av underhållet av sådan konst som är skapad av känsligare material, vars bevarande kräver mer avancerat underhåll och särskilt kunnande. I bildningsnämndens ansvar ingår även bland annat planering och utformning av fast konstnärlig gestaltning (konstnärlig utsmyckning) i offentliga miljöer. Bildningsnämnden beslutar om beställning av konstnärlig gestaltning, med beaktande av principen om ”armlängds avstånd”. Detta innebär att beslut kring konstnärligt innehåll och uttryck av offentligt finansierad konst samt utställningar överläts åt professionen.

I fastighetsägande nämnd/förvaltnings ansvar för fastighetsförvaltningen ingår även att ansvara för underhåll och skötsel av den konstnärliga gestaltning som är placerad på fastigheten. Detta innebär att tekniska nämnden har huvudansvaret för underhåll och skötsel av kommunens fasta konst, med undantag för den som är placerad på Arena Oskarshamn. I tekniska nämndens underhållsansvar ingår utföransvar för underhållet, med undantag för sådan konst som är skapad av känsligare material, vars bevarande kräver mer avancerat underhåll och särskilt kunnande. Underhållsansvaret för skulpturer och annan konstnärlig gestaltning fördelas och regleras mellan tekniska nämnden och bildningsnämnden via en gränsdragningslista.

I tekniska nämndens ansvar ingår enligt kommunens investeringspolicy att ansvara för att begärt investeringsanslag till ny-, om- eller tillbyggnad omfattar konstnärlig gestaltning (konstnärlig utsmyckning) i offentliga miljöer. Avseende anläggningen Arena Oskarshamn är det bildningsnämnden som även vid ny-, om- eller tillbyggnad ansvarar för att begärt investeringsanslag omfattar konstnärlig gestaltning.

Kommunstyrelsen, tekniska nämnden och samhällsbyggnadsnämnden har ansvarsområden och uppgifter som i olika avseenden involverar fast konst. Processerna kring gestaltande konst i det offentliga rummet bör, med undantag för konstnärligt innehåll och uttryck, organiseras på ett sätt som involverar och samlar hela kommunens kompetens, särskilt vid fast konstnärlig gestaltning (konstnärlig utsmyckning) i offentliga miljöer. Härvid är det viktigt att även brukare, berörd allmänhet och myndigheter ges möjlighet till delaktighet.